

9 september 2018 (middagdienst)

MENSELIJKE VALKUILEN EN GODDELIJKE HULP OM VERDER TE KUNNEN

Bijbellezing: 1 Koningen 19, 9-18

Elia was uit angst voor de wraak van koningin Izebel helemaal naar het zuidelijkste puntje van het land Israël gevlucht. Hij was aangekomen bij de berg Sinaï (de Horeb zo wordt die berg in het boek Koningen genoemd). En nu verblijft hij in een grot. Precies zoals de andere profeten van de HEERE zich ook uit angst voor koningin Izebel in een grot hadden verscholen. Elia zag het helemaal niet meer zitten. Elia is gevangen in angst en eenzaamheid. De afgodendienst gaat maar door in Israël. Hoe met het nu? Met hem als profeet? Met zijn volk? Met hun geloof? Elia weet het niet meer... Misschien herkent u of jij wel iets van die Elia in je eigen leven. Dat soms niet meer weten hoe het verder moet. Er komt gewoon teveel op je bordje. Of dat somber zijn. Misschien wel gewoon 'op' zijn. Of misschien herken je je wel in Elia's gevoelens van angst. Of zijn gevoelens van eenzaamheid. ... Misschien dat je er ook wel helemaal niets van herkent - dat is dan natuurlijk gelukkig! - maar in deze preek wil ik met u en jou even naast Elia gaan zitten. Want er valt zo veel van Elia in deze situatie te leren. Ik denk namelijk dat bepaalde valkuilen waar Elia in stapt, heel herkenbaar voor ons zijn. Even naast Elia zitten is denk ik daarom heel ontdekkend... Maar ook bemoedigend(!), want wij hebben ook gelezen hoe God Elia in deze situatie helpt. God geeft Elia - laat ik het zo noemen - een paar geloofsmedicijnen om weer verder te kunnen.

Over die valkuilen van Elia en over die geloofsmedicijnen die God Elia in zijn moedeloosheid geeft om weer verder te kunnen..., daar wil ik nu enkele dingen over gaan zeggen.

Zoals ik al zei: Elia weet niet meer hoe het verder moet... Hij dient zijn ontslag in bij God. Hij kan op deze manier niet meer functioneren als profeet van God. Elia wil niet meer verder. Want hij zag geen mogelijkheden meer om verder te gaan. *Maar God wel!* En dat maakt God Elia op een bijzondere manier duidelijk. God - dat is het eerste wat ik aan u wil laten zien - laat Elia terugkijken. Terugkijken naar het moment waarop God met Zijn volk begonnen was. Het moment waarop God een verbond met Zijn volk had gesloten.

Wat God met Elia deed, kan je vergelijken met een oude video. In onze tijd zijn er waarschijnlijk bijna geen mensen meer die oude videobanden bekijken, maar misschien weet u het nog wel van een paar jaar geleden: videobanden kon je terugspoelen. En als je dan het beeld aan had staan, dan zag je alle videobeelden in omgekeerde volgorde afgespeeld worden. Nu, zo gebruikt de Heere God die vluchtroute die Elia was gelopen. Elia vluchtte vanuit het land Israël, het beloofde Land, de woestijn in. Maar dat was precies de omgekeerde volgorde die het volk Israël eeuwen geleden had gelopen: het volk Israël werd toen door God vanuit de woestijn in het Beloofde Land gebracht. En nu werd die film dus voor Elia teruggespoeld. Elia loopt die weg terug. De weg van het volk Israël. Er staat niet voor niets dat Elia veertig dagen en veertig nachten reisde naar de berg Horeb, de Sinaï... Israël heeft in veertig jaar deze weg precies andersom afgelegd, vanaf de Sinaï tot aan het Beloofde Land. De film wordt dus teruggespoeld naar het begin. Wij gaan samen met Elia weer terug de woestijn in. En Elia staat hier precies op de plaats waar het allemaal begon: op de berg Sinaï, de Horeb. Want daar bevindt hij zich nu. ... En daar lijkt zich de geschiedenis te herhalen, want wat Elia nu meemaakt, dat heeft Mozes eeuwen daarvoor ook op diezelfde plaats meegemaakt! God ging aan Elia voorbij in prachtige tekenen - er stak een hevige wind op, zo lazen wij..., de aarde beefde... een geweldig vuur... en toen stilte - en zo ging God lang geleden ook aan Mozes voorbij op

diezelfde plaats, op de Horeb..., ook met indrukwekkende tekenen. Ziet u het? God heeft die vluchtroute van Elia op een heel bijzondere wijze gebruikt om Elia terug te laten kijken naar de weg die God met Zijn volk was gegaan... terug te kijken naar het moment dat God met Zijn volk was begonnen, daar op die berg Sinaï.

Dat is Gods middel om ons te helpen, om ons te bemoedigen, als wij onze huidige situatie soms niet meer kunnen overzien: *God laat ons terugkijken naar waar God met ons is begonnen.* Want soms lijkt je leven gewoon op een doolhof. Links en rechts van je muren, waar je niet over heen kan kijken. En steeds een kruising, waarop je eigenlijk niet weet waar je nu heen moet. Of weer een doodlopende weg, terug bij af... Bij een doolhof geldt: ga terug naar het begin. Nu, datzelfde zegt God hier als het ware tegen Elia: ga terug naar het begin. Terug naar het begin... en kijk eens wat Ik toen heb gedaan! Laat het eens opnieuw tot je doordringen. Die beloften die Ik aan het volk Israël heb gegeven, Elia! Mijn geduld dat Ik met ze had in de woestijn. Mijn vergeving en genade. De wonderen die Ik onderweg deed. De bescherming die Ik bood. De weg die Ik hen wees. Weet je het weer, Elia? ...

Daarom hebben wij ook weer het heilig Avondmaal gevierd. *God heeft ons ook vandaag weer terug laten kijken naar waar het allemaal is begonnen. Opnieuw is begonnen.* Wij mogen terug kijken met elkaar naar Golgotha. Naar het kruishout waar Jezus werd gekruisigd. Waar Hij voor ons leed... en stierf. Daar is een nieuw begin voor ons gemaakt. Het is volbracht. Voor altijd volbracht! ... Kom je er op dit moment niet uit met jezelf? Met je situatie? Met de wereld? Kijk dan alsjeblieft terug! Naar de Avondmaalsviering van vandaag. Naar Golgotha, waar Jezus' liefde wordt uitgestort. Naar de graftuin waar Gods kracht de dood en de duisternis heeft verslagen. Kijk terug, breng het in herinnering. En *haal daar je moed en je kracht vandaan...* om vandaag weer verder te kunnen.

De video werd op het moment dat Elia niet meer wist hoe de film verder moest teruggespoeld. Elia werd, toen hij de dagelijkse werkelijkheid niet meer kon overzien, stilgezet bij het fundament van zijn leven, daar waar zijn veiligheid, zekerheid en geborgenheid te vinden was. 'Dat is het eerste medicijn dat God Elia aanreikt, nu hij op dit moment zo angstig en bezorgd is. God brengt Elia terug..., daar waar God een nieuw begin had gemaakt.

Het is natuurlijk wel erg gemakkelijk om vanaf een afstandje Elia te beoordelen - je zou je maar in de situatie van Elia bevinden! - maar ik zie nog een valkuil waar Elia op dit moment instapt: Elia blijft niet alleen teveel met de dingen van het heden bezig..., Elia blijft ook wel heel erg om zichzelf en zijn eigen problemen rondtollen. Hij kan niets anders meer zien. Je hoort het al in zijn woorden die hij tot God spreekt (vers 10): *Ik heb mij zeer voor de HEERE ingezet. De Israëlieten hebben immers Uw verbond verlaten, Uw altaren omver geworpen en Uw profeten met het zwaard gedood. Ik alleen ben overgebleven en zij staan mij naar het leven om het mij te benemen.* Elia blijft niet alleen in het heden steken... maar hij heeft het ook steeds over zichzelf en zijn onmogelijkheden. Zijn wereld is zo klein op dit moment en draait zozeer om zichzelf... Best confronterend om zo iemand steeds over zichzelf te horen praten, te horen klagen... en te beseffen dat wij soms niet anders doen...

En nu ik toch bezig ben...: je kunt nog twee dingen in Elia's woorden opmerken, die zo heel erg menselijk zijn. Elia somt namelijk ook maar alleen de negatieve dingen op. Die heeft hij blijkbaar alleen onthouden. Elia zegt namelijk: 'Uw altaren zijn omver gehaald!' Maar hoe zit het dan met het altaar op de berg Karmel? Dat altaar was toch zojuist weer in ere hersteld? Op dat altaar heeft God toch het vuur uit de hemel laten neerdalen en het offer van Elia aanvaard? Dat altaar zou toch juist een baken van hoop moeten zijn voor Elia, maar nee: al Uw altaren zijn verwoest, HEER! Negatieve dingen onthouden wij veel beter dan positieve dingen.

En nog iets door en door menselijks: Elia veralgemeeniseert ook. Hij zegt: 'Zij staan mij naar het leven om het mij te benemen'. Maar wie zijn die zij? Alleen Izebel wilde hem toch doden? Of ziet Elia op dit moment in iedereen een vijand? Heeft hij het gevoel dat iedereen tegen hem is en iedereen negatief over hem denkt? Elia veralgemeeniseert, hij gooit alles op één hoop, hij scheert alle mensen over één kam. 'Ik ben maar alleen overgebleven', zo zegt hij ook. Blijkbaar is hij ook die honderd andere profeten, die zich in andere grotten hadden verscholen voor Izebel, vergeten... Herkenbare, menselijke dingen hè? Dat alleen-de-negatieve-dingen-kunnen-zien, als je in de put zit... Of het gevoel hebben dat iedereen tegen je is en negatief over je denkt, dat niemand je problemen op waarde schat, dat het misschien wel niemand interesseert... Het is zo'n gevaar om voortdurend om je eigen as te gaan draaien en niet meer oog te hebben voor de dingen en de mensen om je heen. Die grot waar Elia zich in bevond, past eigenlijk wel heel goed bij zijn geestelijke toestand: een en al somberheid, donkerheid, eenzaamheid, koud en kil.

En daarom laat God Elia terugkijken. Maar ook – dat is het tweede medicijn dat God Elia aanbiedt: God stuurt Elia opnieuw op pad. Elia moet niet blijven zitten in zijn grot, in zijn somberheid, eenzaamheid en duisternis..., hij moet er uit. Hij moet letterlijk en figuurlijk zijn grot uit. Elia wordt door God op pad gestuurd. Hij moet drie personen gaan zalven, zo luidt Gods opdracht. Elia moet Hazaël tot koning over Syrië gaan zalven. En Jehu moet hij tot koning over Israël gaan zalven. En Elisa moet hij tot profeet in Israël gaan zalven.

Elia moet eruit! Heel praktisch: de beweging naar buiten maken dus. Maar God geeft niet alleen de praktische tip om er eens uit te gaan. God laat hiermee ook iets anders zien, als Hij Elia zo op pad stuurt. God laat hiermee ook zien dat Zijn werk wel doorgaat en dat Zijn wel plannen doorgaan, ondanks dat het voor Elia haast afgelopen leek. Gods plannen reiken verder dan Elia's ellende. God gaat verder met Zijn werk, God gaat verder met Zijn heilspannen, ook al stopt het voor ons. God ging verder via die Hazaël. Via Jehu. Via Elisa. Want Gods plannen reiken verder dan Elia's broze bestaan. God ziet meer dan wat Elia alleen in zijn eigen bestaan kan ontdekken.

En... op die wegen die God ziet, lopen dus ook andere mensen dan Elia. Elia heeft het steeds over *zijn* ijver en over *zijn* gevaren en zijn *eenzaamheid*. Maar God noemt de namen van Hazaël, Jehu en Elisa... andere mensen die God ook in Zijn plannen wil gebruiken. God gebruikt ook andere mensen, dan u en ik in Zijn plan. Dat maakt ons bescheiden. U en ik... wij hebben een taak en verantwoordelijkheid... en wij moeten soms doorgaan met de dingen waar wij mee bezig zijn, ook al denken wij het niet te kunnen, zoals Elia dacht.. maar u en ik zijn en blijven slechts kleine schakeltjes in de grote ketting van God. Niet meer. Kleine schakeltjes te midden van heel veel andere schakeltjes. En als God het wil, schakelt Hij ook wel andere mensen in. Dat maakt ons bescheiden. Maar ook hoopvol, verwachtingsvol.

Elia's zorgen worden in perspectief geplaatst. Elia zag alleen maar zichzelf en zijn eigen zorgen op dit moment Dat gebeurt gewoon soms als je het heel moeilijk hebt. Heel menselijk. Maar God laat Elia in een breder perspectief delen dan zijn eigen leventje. Hij laat Elia terugkijken. Naar waar God met Zijn volk was begonnen. Waar God een nieuw begin heeft gemaakt. En God laat Elia zien dat er ook nog anderen zijn die God zal inschakelen, het hangt niet allemaal van Elia af. En... God bemoedigt Elia door te zeggen dat er nog zeven duizend zullen overblijven die ook niet voor Baäl zullen knielen. Zevenduizend, dat is volgens mij ook een symbolisch getal, waar God iets mee wil zeggen. 7000 is 7 x 10 x 10 x 10. Zeven maal tien tot de derde macht. Volmaaktere getallen bij elkaar bestaan er niet. God zal dus een volmaakt aantal mensen over laten blijven. Hij zal erover waken. Hij zal ervoor zorgen dat het niet helemaal verloren

gaat. Prachtig! Elia had het gevoel dat alles verloren was. 'Ik ben alleen overgebleven.' Nee, Elia..., er zullen er nog 7000 overblijven. God zal over Zijn volk en over Zijn plan waken. Daar hoeven u en ik zich geen zorgen over te maken.

Ik licht nog één aspect uit deze geschiedenis van Elia. Want God geeft Elia nog een medicijn tegen zijn wanhoop: God toont Zichzelf aan Elia op de berg Horeb. God toont Zichzelf op een heel bijzondere en veelzeggende manier. Eerst steekt er een hevige wind op. Vervolgens een soort aardbeving. Daarna een vuur. (Dat kennen wij van de berg Karmel). En daarna een soort ruizen van een zachte wind, een kalmte, een stilte. In de wind, in de aardbeving en in het vuur was God niet. En pas in de stilte kon Elia Gods stem horen. Wat zou God daarmee tegen Elia willen zeggen? ... Ik denk dit: God kan verschijnen in grote gebeurtenissen. In wind en aardbeving en vuur. Toen bij Mozes op de Sinai was er ook een geweldig natuurgeweld aanwezig. En toen op de Karmel vertoende God Zich ook in een verterend vuur. Maar God kan ook aanwezig zijn... in de stilte... 'Elia', zo lijkt God hier te zeggen, 'Ik verschijn niet altijd met geweld, macht en majesteit. Ook in de kleine dingen, die je haast niet ziet of hoort, ben Ik aanwezig. Vertrouw daarop.' God werkt ook als een stille kracht. God is ook met deze wereld bezig, als het allemaal misschien stil lijkt te liggen. God werkt niet alleen in het grootse waar iedereen van onder de indruk is..., heb ook voor het kleine, het onbeduidende, voor de stille aanwezigheid van God. Gods werk is niet altijd spectaculair, groots, waar iedereen van stil valt. Nee, soms moeten wijzelf stil worden... om iets van Gods werk te kunnen zien.

Dat is wel even een dingetje, nu wij in een ervaringscultuur leven, zoals onze cultuur wel eens wordt genoemd. Die wind, die aardbeving en dat vuur... dat zijn juist de dingen waar wij vandaag de dag onder de indruk van zouden raken. We moeten immers geprikkeld worden. Geraakt worden. Onder de indruk zijn. Elia hoorde de wind, voelde de aardbeving, zag het vuur. Beelden die allemaal associaties oproepen. Bij 'wind' denk ik aan snelheid', het moet flitsend zijn. Er moet gang in zitten. Niet te traag. Je moet meegenomen worden. Bij 'aardbeving' denk ik aan de dingen die je leven laten schudden, de shock, de kick, het geweldige. Bij 'vuur' denk ik aan 'spektakel, 'het moet je in vuur en vlam zetten', 'er moet iets in je gaan branden'. Vuur, wind, aardbeving, dat zijn de dingen die prachtig in onze tijd passen en waar wij God misschien graag in zouden willen ontdekken. Maar nee... God liet zich ervaren in de stilte..., in het eenvoudige, het onopgemerkte... daar laat God Zich vinden.

Wij hebben Avondmaal gevierd. En nu gaan wij weer verder, de week weer in. Ik hoop dat u van deze geschiedenis van Elia een aantal dingen zult meenemen en in uw leven zult toepassen. Dat eerste wat God Elia wilde laten ontdekken: steeds weer terugkijken, je kracht en vertrouwen halen uit het nieuwe begin dat God in Jezus heeft gemaakt... en niet in de dingen van het heden blijven steken. Steeds weer terugkijken. Naar het Avondmaal. Naar Pasen. Naar Pinksteren. ... En dat andere dat Elia moest leren: niet om je eigen as heen blijven draaien..., maar zien dat je slechts een schakeltje bent in Gods grote ketting, in Gods grote plan waar God echt wel verder mee gaat en waar God ook anderen voor zal inzetten dan alleen ik. En het derde wat God Elia liet ontdekken: God laat Zich juist opmerken in de stilte en soms juist niet in de grote, spectaculaire dingen. Zo kon Elia weer met goede moed op pad gaan. Hij had de moed verloren, maar hij heeft nieuwe kracht ontvangen. Ik hoop dat u en jij ook met goede moed weer verder zullen gaan. We hebben vandaag teruggekeken en mogen weer vooruitkijken. In het geloof dat wat God is begonnen ook zal voltooien. Laten wij ons bescheiden plekje in Gods grote plan met deze wereld weer innemen.